

Hiteles történeti ismereteink gazdagodása napjainkban

E pontosító cikk közreadásával – úgy is mint a Valétaelnökök a NME-n 1949-1991, 100 éves az OMBKE, „Péché Antal” miniatűrkönyvek, valamint a Gyűjtők Klubja társszerzői, de úgy is mint Egyesületünk múltját minél hívebben megörökíteni szándékozó tagtársak – szeretnénk egyesülettörténeti ismereteink gazdagításához ezúton, ily módon is hozzájárulni.

A bevezető mondatban említett Valétaelnökök a NME-n 1949-1991 című minikönyv már 10 éves. Mégsem tartjuk különösnek, hogy most adódott az, hogy a valódi, átélт ismeretek birtokában mód nyílik – a mások elmondása alapján – korábban pontatlanul rögzített események pontosítására, hívebb megörökítésére.

Nagy örömmel fogadjuk *Mendly Lajos*, fmm. tagtársunk nem rég átdott levelét – melyet a Vele egyeztetett formában és tartalommal most közre adunk – melyben könyvünk hibás adataira, nem a tények teljes körű ismeretében végzett szerkesztésére hívta fel figyelmünket. Köszönet érte. A leírtakat – elfogadásunk és egyetértésünk jeleként – ezúton adjuk közre.

*Mendly Lajos földmérő mérnök. levele,
Pécs, 2002. december 02.*

2002. október 9-én jutott a kezembe egy minikönyv, a címlapján „100 ÉVES AZ OMBKE”, a gerincén „VALÉTAELNÖKÖK” feliratú.

A belső címlapon: Dr. *Hatala Pál – Molnár István*: „Valétaelnökök a NME-n 1949-1991”. 22 oldal magyar szöveg után az angol fordítás, majd a 47. oldalon:

BÁNYÁSZ VALÉTAELNÖKÖK, NME Bányamérnöki kar
1960.: *Vörös Géza*
1961.: *Balázs László* (helyesen *Balás László*, bár valetált abban az évben *Balázs László* bm. is. M.L.)

és a valétaelnökök felsorolása 1991-ig.

A cím – „Valétaelnökök az NME-n 1949-1991” – után igen meglepett a névsor 1960. évi indítása, de meglepett volna akkor is, ha „MNME-n” szerepel a címben, mert úgy sem felel meg a valóságnak!

No! Lássuk a szöveget! A 20. oldal utolsó előtti bekezdéséig nagyjából egyet tudtam érteni a szerzőkkel. Az utolsó bekezdés: „Ma már tény, hogy az Ifjúsági Kör az 1948. évi utolsó közgyűlésen örökre – remélhető, hogy nem? – megszűnt.” Az „örökre megszűnés”-t – sajnos – tudomásul kell vennünk, az az Ifjúsági Kör már soha nem éledhet fel! Remélem, hogy szakmáink, vagy az Alma Mater ősi fája egyetlen új hajtásának ifjúsági szervezete sem veszi a bátorságot, hogy ezt a nevet használni merje! A gondolatjelek közti „remény” a miskolci és a soproni egyetem közel-múltban külön-külön végbement egyetemi integrációja nyomán azonos a lefelé fordított kalapács és ék reményével egy akna betömedékelése után.

De nem ez a probléma! A következő mondat: „1960-ig szinte semmiféle formában nem jelentek (jelenhettek) meg az NME-n a selmeci diákhagyományok – a Valéta-bál neve még 1959-ben is a Végzősök bálja nevet kapta. 1960-ban viszont – jelentős áttörésnek számíthatjuk – a bányász és kohász karok dékánjai memorandumot készítettek, melyben deklarálták, hogy a karok Valéta Bizottságai ismét megkezdik működésüket – bizonyíték erre, hogy 1960-tól már voltak valétaelnökök, volt Valéta bál, Szalagavató szakestély stb. E váltást minden bizonnyal nagyban lehetővé tette az, hogy a két kar vezetése, a diáksággal egyetértve, igen kívánta a régi diákhagyományok újbóli gyakorlását és azt is, hogy az 1956. utáni politikai légkör enyhülése, ...”

A fenti mondatok nem felelnek meg a valóságnak! Természetesen így a későbbiek sem, de azokkal ezek után már nem érdemes foglalkozni.

Az igazság:

Az 1951-ben Miskolcon iratkozott bányász és a Sopronban iratkozott földmérő/geofizikus évfolyam 1955. őszi valetálásának előkészítésére és a selmeci – és ne szégyelljük, a soproni (pl. a német Bursch nóták helyett a magyar „Mi nótáink” elterjedése) – hagyományok felelevenítésére már március 15-re megjelent Sopronban a: „Nótáinkból I. rész. Az Egyetemi DISZ-Szervezet és a „Soproni *Egyetem*” című újság kiadása. 1955”-ként egy nótáskönyv. Igaz, hogy az első dal benne a „DIVSZ induló” volt, az utolsó pedig az „Új tűzkohót szít a tóké Nyugat”, de ezektől közrefogva már helyet kaphattak himnuszaink, és a kb. 40 alapvető nótánkat, valamint néhány magyar népdalt csak a „A zarnokság dőzsölt...” kezde-

tű munkás gyászinduló és a Vietnami induló szaktította meg. A füzetkéből öszre már jól megtanulta az évfolyam az addig egyesek által csak a löveri kamarák csendjében dúdolt „Nótáinkat”.

A nótáskönyv összeállításában *Szilás A. Pál* docens új működött közre ugyanúgy, mint a későbbi, már politikamentes kiadásoknál Sopronban, majd később Miskolcon is. Birtokomban több kiadás után a legutolsóként a keze nyomát *Szemerey Tamás*: „A mi nótáink” története című, 1985-ben kiadott kötet viseli.

Sopronban már 1955-től lehetett mindhárom (bányász, földmérő és 1956 tavaszától erdész) kar – dékánjainak memoranduma és deklarációja nélkül – újra valetálni, mert a végig Sopronban hallgató erdészek és földmérők mellett a Miskolcra átkerült bányászhallgatókat a rövid Sopronban töltött idő alatt is áthatotta a selmeci-soproni légkör és szellem, melyet jeles professzoraink és oktatóink sikerrel ültettek el a fogékony ifjúság szívébe, tudatába.

Birtokomban van az 1955-ben (nem 1956 után 4 évvel!!) Sopronban valetálók meghívója. A fény ugyan jelképesen Sopronra és a Karokra (jelvényeikre) a DISZ jelvényén keresztül esik, de aki akart és mert – dr. *Zambó János* dékán úr, a soproni bányász, erdész és földmérő karok professzorai (köztük 7 már akkor Kossuth-díjas, dr. *Tarján Gusztáv* már kétszeresen az, többen akadémikusok), oktatói és hallgatói – az már 1955-ben valetálhatott, illetve valetált. A dísz- és fővédnökök között szerepelt a bányász, geológus, földmérő és geofizikus szakma több jelen képviselője mellett *Czottner Sándor* szénbányászati miniszter – ezekben az években a bányász kar levelező hallgatója – és dr. *Sáhy István*, a Rákosi Mátyás NME Kossuth-díjas rektora is. Szerepe lehetett a lehetőségben annak is, hogy a budapesti Műegyetemről levált a NME, az Ifjúsági Kört bezárni akaró MEFESZ-t pedig bekebelezte az egyedül üdvözítő DISZ és e téren is éreztette hatását a *Nagy Imre* féle politikai enyhülés. Szalagavatót – igazi szakestélyt még nem – a bányászok a Liszt Ferenc kultúrház egyik földszinti termében, a földmérő kar végzősei a Sotex-ben tartottak. A bányászok csak kék (ideológiája: zöld nem lehet, mert a nyílaskeresztes karszalagra emlékeztet); a földmérők és geofizikusok érdekes módon zöld karszalagot viselhettek – melyek közül többet szépen kihímeztek a gyengéd és ügyes leánykezek – és idejében elkészült a két szépen hímezett elnöki szalag is, megörökítve az évszámokat és – az 1949 után az első – valetaelnökök nevét is.

Az évfolyam – miután a Dékán úr búcsúztatta őket a főiskola aulájában és ők is búcsút vettek az Alma Matertől, oktatóiktól, diáktársaktól – az Egyetem zászlaja és a IV. évesek bányászlámpás szalamandere után fátylós erdészek kíséretében végig vonult a városban a Hűségtoronyhoz, hogy ott elbúcsúzzon a város polgáraitól, a „Leghűségesebb város”-tól és nem utolsó sorban kedves leányaitól. Ebben, de a következő években is megosztották egymás között a valetaelnökök az egyetemi és a városi búcsúbeszédet.

A bányászok valetaelnöke *Olti Lajos* bmh., a földmérő kariaké *Zethner György* gfmh. volt, mindketten a hagyományoknak megfelelően „évfolyamuk öregje”, akiket különben nem csak a korukért tisztelt évfolyamuk. A Valetá-bált a bányamérnök hallgatók a Liszt Ferenc kultúrházban, a földmérők és geofizikusok a Sotex kultúrházban hirdették, végül a bányászok – ma már nem tudni, hogy miért – de az egyetemi ún. „új épület 1-es tanterem”-ben tartották 1955. november 5-én. Az est folyamán a valetálók és a nem túl népes oktatói kar könnyen „pendlizhett” a két kar bálja között.

Az erdész kar Valetá-bálja – az oktatás eltérő rendje miatt – májusban volt, ma is emlékszem a Liszt Ferenc kultúrház csodálatos átalakulására. A csarnokot és a lépcsőfeljárót fenyőágakkal erdővé alakították, az erdőben a tanszéki gyűjtemények kitömött állataival.

A soproni Erdészeti Múzeum birtokában van az 1956 tavaszán végzett „bányász dolgozó tagozat” valetálásának a nappaliakéhoz hasonló kivitelű meghívója, tehát ők is, majd – megérdeklődtem – az 1957-ben végzett dolgozó tagozatos hallgatók is valetáltak Sopronban.

Nem véletlen tehát, hogy az 1959-ben még „Végzősök bálja”-t rendező miskolci egyetemen 1960-tól a bányász kar teljes és végleges Miskolcra telepítésétől a – Budapestre helyezett földmérők helyett az ott csatlakozó – kohász karral együtt már valetáltak, hiszen a Sopronból átkerült és ott két év alatt a hagyományoktól „megfertőződött” hallgatók nem voltak hajlandók lemondani a szalagavató szakestélyről és a valetálásról. Nem túl merész a feltételezés: ha a Sopront megjárta két évfolyam és oktatóik nem kerültek volna vissza Miskolcra, ott még hosszú ideig „búcsúztatták” volna a „Végzős”-öket valetálás helyett.

De térjünk vissza Sopronba! A következő évfolyam valetálásába beleszólt a történelem. Pedig jól indult. *Bese József* bmh. és *Sári Zoltán* gfmh. voltak a valetaelnökök. A Liszt Ferenc kultúrház

földszintjén tartott szakestélyt – az oktatók emberi közelségét – életre szóló emlékként őrzik ma is az évfolyam tagjai. A báli meghívó – amely mindkét kar búcsúzó hallgatóit a Liszt Ferenc kultúrházba hívta – címlapján a Várostorony mellett, a DISZ jelvény nélkül – akna- és fúrótorony, csille és teodolit díszíti.

Néhány nap múlva – 23-a után – a fiúk a valéta szalaggal a karjukon járőröztek a városban – a fegyveres rendőrökkel és határőrökkel hármásban – tartották fenn a rendet, élelmiszert osztottak, a nyugati segélyszállítmányokból ellátták a pékeket stb. Erről írta később a Győr-Sopron megyei „Fehér könyv”, hogy Sopronban az egyetemisták „magukhoz ragadták” a hatalmat.

November 3-án természetesen elmaradt a búcsú az Alma Matertől és nem volt Valéta-bál sem, melyet ugyancsak a Liszt Ferenc, illetve a Sotex kultúrházakba terveztek. 4-én pedig a negyedévesekkel együtt csatárlánchban kiálltak a friss szántásba a harkai platón fogadni a szovjet páncélosokat. A raj- és szakaszparancsnokoknak „davaj gitár” (48. mintájú géppisztoly), a legénységnek „48. M. dióverő” (a cári időkből megörökölt puska) jutott. A határőr tüzérek ágyúiból – utólag tudjuk, hogy szerencsére – valakik előre kiszerezték a gyújtószeget, így a tankok akadály nélkül robogtak be Sopron városába.

A hallgatók egy része ezután – köztük *Sári Zoltán* gfmh. valétaelnök is – elhagyta az országot, külföldön fejezte be tanulmányait, ott állt helyt és hozott dicsőséget az Alma Materre és jeles oktatóira.

1957 őszén a valéta-báli meghívó már igényes kivitelű: a Várostorony, tövében ciklámennel, égő karbidlámpa és a két kart jelképező kalapács és ék–teodolit kombináció díszíti. A valétaelnökök: *Vass István* bmh. és *Kánnár Tibor* bgeofh. voltak.

Az utolsó Sopronban valetáló bányász évfolyam szalagavató szakestélyén – a többiek legnagyobb megrökönyödésére – a bányagépészek nem a közösen beszerzett „egyen-kék”, hanem külön készítettett „acélkék” karszalagot tettek fel. 1958-ban újszerű, de ugyancsak igényes meghívó készült a Valéta-bálra. Valétaelnökök *Trombitás István* bmh. és *Mendly Lajos* bfméh. voltak, akik éjfélkor a minikönyvből már ismert *Vörös Géza* bmh.-nak és *Horváth András* bfméh.-nak adták át az elnöki szalagokat.

1959 őszére a bányász kar soproni tanszékei végleg Miskolcra költöztek a geofizikusokkal együtt, a földmérő szak pedig ugyanekkor Budapestre került. *Vörös Géza* megnyitotta a miskolci

bányász valétaelnökök sorát, a földmérő kar helyett a kohómérnöki kar adta a másik valétaelnököt, pedig 1958 őszén *dr. Zambó János* dékán úr már szóvá tette, hogy csak egy valétaelnök lehet, természetesen bányász. Akkor anyagi ok miatt – a meghívók már készen voltak – nem változtathattunk, Miskolcon valószínűleg a „dékánok memoranduma” döntött a két elnök ügyben.

1961-ben a Sopront megjárt utolsó bányász évfolyam valétaelnöke *Balás László* volt, az ő neve szerepel még a soproni elnöki szalagon, 1962 után új elnöki szalag készült Miskolcon. A földmérők természetesen Budapesten már nem valetáltak, a soproni Erdészeti Egyetemhez tartozó székesfehérvári Földmérő Főiskolai Karon azonban két, 1959-ben Sopronban velünk valetált, hagyományápoló földmérő igazgatóhelyettes kezdeményezésére 1973-tól bevezették a balekneveléstől a valetálásig hagyományaink ápolását.

Zárszó: Cikkünk nem az ősi Alma Mater diplománkat adó jogtódja, a Miskolci Egyetem szellemének, hagyományápolásának megkérdőjelezése, lejáratása céljából készült. Fiataljainkkal együtt mi is lelkesen énekeljük szakestélyeinken, vidám poharazgatás közben, hogy „ha Miskolc hív, mi ott leszünk...”, de a minikönyv tárgyi tévedését helyre kellett tennünk. Nem vitatható el több száz, ma már nyugdíjas kollegánktól, hogy a nagyon nehéz évek – 1949-1954-ig – után hagyományaink ápolását emelt fővel – nem győzöm hangsúlyozni, hogy jeles professzoraink, oktatóink lelkes segítségével – ezek az évfolyamok indították el azon az úton, amely 1960 után a miskolci NME-n is kibontakozott, a gyűrű- és korsóavatással tovább is fejlődött.

Ezúton köszönöm meg kedves Kollegáimnak a meghívók, a fényképek, a bányász elnöki szalag és a sok információ rendelkezésemre bocsátásával nyújtott segítségét, amely nélkül nem tudtam volna hitelesen megírni, sőt több szempontból dokumentálni is az 1950-es évek soproni valetálásait.

Jó szerencsét!

Mendly Lajos
fmm.

Köszönjük *Mendly Lajos* tagtársunknak és az őt munkájában segítőknek a tények pontosítását és hitünk szerint most már az események (történelmünk) hiteles rögzítését és közreadását.

Dr. Hatala Pál és *Molnár István*
a Miniatűr Könyv szerzői

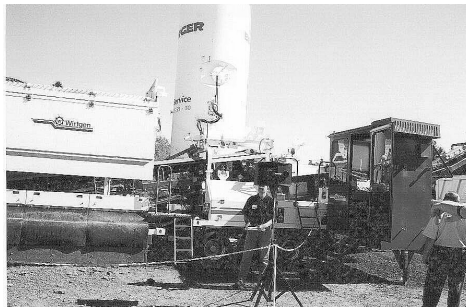
Az EGUT Rt. aszfalt újrahasznosítási technológiákat tanulmányozott Németországban

Az *útépítésben* napjaink egyik leggyakrabban előforduló környezetvédelmi témája a hulladékok keletkezése és hasznosíthatósága. Az új burkolatok anyagának gyártásánál ugyanúgy keletkezik aszfalt hulladék, mint a régi burkolatok elbontásakor. Ezt a hulladékot biztonságosan kezelni és elhelyezni nem is egyszerű feladat, de kicsit komolyabb vizsgálat után megállapíthatjuk, hogy valójában ez kiváló és értékes másodlagos nyersanyag, az útépítés valódi alapanyaga is lehet. A feldolgozási kényszer és a hasznosítási lehetőség tehát egyszerre jelentkezik, méghozzá nagy és egyre növekvő tömegben.

A német WIRTGEN cég felismerve a téma piaci jelentőségét, már egy évtizede a műszaki fejlesztésének középpontjába helyezte az aszfalt újrahasznosításának gépesítését, és ma a világ egyik élenjárója a hideg újrahasznosítási technológia gépesítésében.

A 2002. szeptember 12-14. között a Köln melletti *Windhagenben* megrendezett szemináriumon a világ mintegy negyven országából több mint hatszáz szakember vett részt. A házigazdák azon túl, hogy szakmai előadások keretében bemutatták a hideg újrahasznosítási technológia fejlődését, és jelenlegi legfejlettebb eljárásait, egy kiállítással lehetővé tették a teljes gépkínálat megismerését, sőt megmutatták a gépek gyártását is, a tervezőasztaltól a végszerelddéig. S hogy senkiben ne maradjon kétség afelől, hogy a megoldás nem csak elméleti síkon létezik, egy közeli üzemi parkoló térburkolatának a kivitelezésén megbizonyosodhattunk arról, milyen kiváló burkolat készíthető a felbontott aszfalt törmelékéből. A felmárt, vagy felaprított burkolati anyaghoz víz, habosított bitumen, vagy bitumenemulzió és cement hozzáadásával állította elő a mobil keverőgép a bedolgozásra kész keveréket. A beépítés a szokásos gépesítéssel, finisher és kombihenger alkalmazásával történt. A valóban mobil, tréler alvázra szerelt, saját energia ellátással rendelkező keverőgép számítógépes vezérléssel, óránként 250 tonna hulladék feldolgozására is képest.

Mivel az újrahasznosítás megvalósításával, illetve fejlesztésével már jó ideje mi is foglalkozunk, rendkívül tanulságos volt számunkra is a bemutató. Tervebe vettük, hogy pályázat útján bővítsé forrásainkat *meghonosítjuk az eljárást hazánkban is*. Annál is inkább lehetséges ez, mert bőven rendelkezünk bitumenemulzió gyártási kapacitással, a COLAS-ÉSZAKKÓ Kft. pedig a



közelmúltban állított üzembe egy nagy teljesítményű törő-apritógépet. Ha a Nemzeti Fejlesztési Tervhez bejelentett (Európai Unió támogatással is finanszírozott) pályázatunkat kedvezően bírálják el, rövidesen sokszorosára növelhetjük az aszfalt újrahasznosításával készülő útburkolat gyártó kapacitásunkat, amire a vidéki úthálózat korszerűsítésében bőven lenne igény.

Frigyik László

Kiállítás a vasasi bányászat történetéből

A Pécs-vasasi Bányászotthonban 2002. december 4-én – a Pécsi Bányásztörténeti Alapítvány rendezésében – az OMBKE helyi szervezetének közreműködésével, a vasasi bányászat bemutató időszak kiállítás nyílt. A kiállítás *Laferton Győző* az OMBKE Mecseki szervezetének elnöke nyitotta meg, *Dr. Biró József* a Szervezet titkára pedig a tárlatot mutatta be. A kiállításnak helyet adó építményt az egykori Wiesner-akna egyik gazdasági épületéből alakították át előbb élelemtárrá, majd az 1930-as években Bányászotthonná.

A kiállítás átfogja a korai vasbányászat és XVIII-XX. századi szénbányászat képi és tárgyi emlékeit. Előbbit *Dr. Jéki László* „Vasasok Vasason” című, ide vonatkozó kutatásokat összefoglaló műve és az itt talált vas-salak, valamint az ös-kohóhoz tartozó kerámia-kifolyó maradványok reprezentálják.

Az iparszerű szénbányászat 220 éves mecseki története az 1783-ban kelt szerződéssel kezdődik, majd az 1800-as évek elejéből származó helyszínrajzokkal és bányafektetési térképekkel folytatódik. Az Első Duna Gőzhajózási Társaság (DGT) XIX. századi története már fényképekkel is illusztrált. Először láthatja a látogató a Hársas telep melletti Viktória aknát, a Viktória I-III. bá-



nyatelkeket és Hirdet összekötő lóvontatású vasút terveit és a nyomvonal kisajátításakor keletkezett, 1872-ből származó, gyönyörű, kézírással készült dokumentumokat.

A látogatók megtekinthetik a mecseki szénbányászat technikai- és technológiai fejlődését, a bányaveszélyek elleni küzdelem eszközeit, sikereit és kudarcait. A 190 gázkitörésről, ill. gázkitöréses jelenségről korabeli rajzos illusztrációkat is láthatnak. Több mint 250 fotó szemlélteti a vasasi bányászok mindennapjait és ünnepeit. A képek és eszközök mellett a tárlatot bányász egyenruhák bemutatója is színesíti.

A kiállítás 2002. december 17-ig volt nyitva.

DBJ

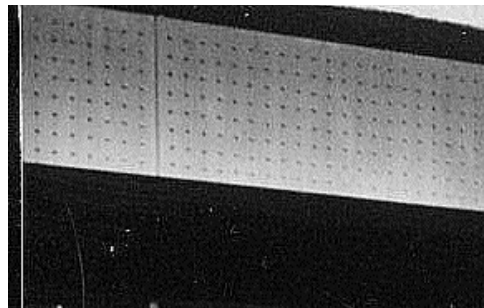
Nemzetközi megemlékezés és tudományos ülés az első selmeci professzorokról

Ritka lehetőség, hogy több mint kétszáz éves tanúk előtt 2002. december 17-én a Miskolci Egyetemen (ME) megemlékezést és tudományos ülésszakot tarthattak *N. J. Jacquin* (1727-1817) és *J. T. A. Peithner* (1727-1792) selmeci akadémiai professzorok 275 éves születési évfordulója alkalmából. Az ülést az egyetem *Műszaki Földtudományi Kara* (MFK), a *Könyvtár, Levéltár, Múzeum*, (KöLM) valamint a *Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Akadémiai Bizottsága bányászati történeti munkabizottsága* rendezte a *Nemzeti Kulturális Alapprogram* és a *rudabányai Érc- és Ásványbányászati Múzeum* támogatásával. A rendezvény helye a ME Selmeci Műemlékkönyvtárának díszterme volt. A tanúk természetesen azok a köny-

vek voltak, melyeket 1774-76-ban a kincstár vásárolt meg a selmeci akadémia részére, Peithner professzor értékes, bányászati-kohászati és természettudományos műveket tartalmazó, 1392 kötetből álló könyvgyűjteményét. A Peithner-könyvtár vetette meg a ME világhírűvé vált Selmeci Műemlékkönyvtárának alapját.

Nikolaus Josef Jacquin 1727. febr. 16-án született Leydenben és 1817. okt. 26-án Bécsben hunyt el. Tanulmányait (bölcészeti, orvosi és természettudományi) Leuvenben, Leydenben, Párizsban és Bécsben folytatta. 1763-69-ben a selmeci akadémia első, újonnan szervezett kohászat-kémia-ásványtan tanszékének tanára. 1769-97 között a bécsi egyetem növénytani és kémiai tanszékének tanára, több éven át az egyetem rektora. Botanikai munkásságával nemzetközi hírnevet szerzett. Jacquin 1764. szept. 1-jén kezdte meg előadásait és az akadémia világhírűvét megteremtő kohászati-kémiai laboratóriumi gyakorlatait. Az ő laboratóriumi oktatási irányát Selmecen továbbvivő G. Scopoli és Rupprecht Antal módszereit vették át a világ első műszaki egyetemének, a párizsi École Polytechniquenak megszervezésekor (1794).

Johann Thaddeus Peithner a csehországi Gottesgabban született 1727. ápr. 8-án és 1792. jún. 22-én hunyt el. A prágai egyetemen tanult bölcészetet, szerzett doktorátust. A csehországi legfelső bányászati- és pénzverdei hivatalnál lépett kincstári szolgálatba, ahol a hivatal több évszázados iratanyagának rendezésével bízták meg. 1763-72 között a prágai egyetemen létesített bányászati-bányajogi tanszék, 1772-77. között a selmeci akadémia bányászati tanszékének tanára. 1777-91-ben a bécsi bányászati és pénzverdei kamaránál udvari tanácsos, 1791-től a birodalom bányászatának-kohászatának főfelügyelője. Peithner 1761-ben készített javaslata indítja el a felsőfokú bányászati-kohászati képzés megszervezését, melynek eredményeként 1763-ban Selmecen megalapítják az akadémia első tanszékét.



A Könyvtárban rendezett emlékkiállítás *dr. Zsámboki László* ME KöLM főigazgató nyitotta meg, majd *dr. Bóhm József* ME MFK dékán elnökletével megkezdődött a konferencia. Elsőként *dr.h.c.dr. Berecz Endre* prof. emeritus méltatta Jaquin professzor munkásságát, úgyszintén mint Jaquin késői tanszékvezetői utóda. Peithner professzorról *dr. Zsámboki László* tartott előadást, aki a selmeci akadémia történetének és oktatóinak legismertebb hazai kutatója.

A továbbiakban a hazai és külföldi kutatók gazdagították a tiszteletadás fórumát, megemlékezve a két professzorról és tudományterületeikről. Így *Elena Kašiarová* Peithner professzorról, *Jakab Zoltán* az akadémiai ásványgyűjteményekről, (mindketten a selmecbányai Szlovák Központi Bányászati Levéltár kutatói), majd *prof. ing. dr. Pavol Rybar* a Kassai Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karának dékánja a bányászati oktatás gyökereiről és jövőjéről tartott előadást. *Mastalimé dr. Zádor Márta* a Nyugat-Magyarországi Egyetem könyvtári főigazgatója a két professzornak az erdészeti oktatásra is kiható munkásságát ismertette. *Dr. Izsó István* miskolci bányakapitány a peithneri életműhöz is kapcsolható bányajogi szabályozás 18. századi jellemző tendenciáiról tartott adatokban is bővelkedő előadást. Mindkét professzor munkásságának részét képező ásványtani kutatások tudományos értékét ismertették *dr. Szakáll Sándor* és *dr. Máдай Ferenc* a ME Ásványtani Tanszékének docensei. A további kutatási területeket is jelezve *Szendi Attila* a ME levéltárvezetője Peithner prof. jogászai munkásságáról tartott előadást kiemelve szerepét a bányajogi oktatás megeremtésében.

Szendi Attila

Kiállítás Oroszlányban

Március 15-e hazánk égboltján olyan tündökös csillag, amely fényéből a több mint másfél évszázad alatt sem vesztett. Az országSZerte fellebörgözött épületek, a kitűzött nemzetiszínű kokárdák mellett különböző ünnepi rendezvényekkel adják meg a tiszteletet a neves évfordulónak.

Ilyen ünnepi rendezvény Oroszlányban a Művelődési Központ és Könyvtárban a „Civileké a Ház” című kiállítás sorozat, amelyet 2003-ban már hetedik alkalommal tartottak meg. A városban működő, több mint három tucat civil szervezet, egyesület ilyenkor mutatkozik be közösen a



lakosságának, a rájuk jellemző tárgyakkal, eszközökkel, fotókkal.

Az Oroszlányi Bányász Múzeum és az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Oroszlányi Szervezete közösen rendszeres résztvevője a kiállítás sorozatnak. Ez alkalommal 3 stilizált trapézacsolatot mutató vitrinben 25 oroszlányi emlékkorszót, 30 bányász témájú kis könyvet, melyeket a Péch Antal Minikönyv Gyűjtő Klub adott ki, 20 bányász témájú emléklapokot és számos, szebbnél-szebb ásványt, kristályt állítottunk ki. A látogatók emlékkönyvbe beírt soraiból az derült ki, hogy kiállításunk igencsak elnyerte tetszésüket.

Az ünnepi rendezvényt 2003. március 15-én, a zsúfolásig megtelt kiállítási csarnokban *Rajnai Gábor polgármester* nyitotta meg, és méltatta a civil szerveződések fontosságát, a kiállításon való bemutatkozásukat.

Kóbányai Ferenc

Beszámoló a MMK Szilárd-ásvány Bányászati Tagozat elnökségi üléséről

2003. február 11-én, Budapesten tartotta során következő ülését a tagozat elnöksége, melyen részt vettek a Minősítő Bizottság (MB) tagjai is. Az elnökségi ülés elfogadta a tagozat elnökének beszámolóját a 2002. év gazdálkodásáról, illetve a MB elnökének beszámolóját a 2002. évi tevékenységükről.

Az őszi tisztújító taggyűlés előkészítésére *jelölő bizottság* alakult, melynek tagjai a három területi szakcsoportból Bariczáné Szabó Szilvia, Törő György és Hideg József. Kérjük tagjainkat, hogy javaslataikkal keressék meg a őket. A tisztújító taggyűlés az elnökség a területi szakcsoportok

javaslata alapján megbízta dr. Somosvári Zsoltot, Szám Ferencet és Hideg Józsefet a Kítüntetési és Adományozási Bizottság teendőinek ellátásával. Ugyancsak a taggyűlésig Sztermen Gusztáv, Tasnádi Tamás és Lívó László elvégzi a tagozat szabályzatainak felülvizsgálatát, és javaslatot készít az esetleges módosításokról.

A Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Történeti Bizottságában dr. Füst Antal, a Szakmai Véleményező Bizottságban dr. Somosvári Zsolt, a Jogalkotási Bizottságban dr. Kereki Ferenc, az Érdekegyeztetési Bizottságban dr. Füst Antal képviseli a tagozatunkat.

Az elnökség tagjainak két héten belül kell javaslatot tenniük, hogy az egyes tervezői, szakértői jogosultságokhoz kapcsolódóan milyen követelményeket (minimális kredit értékeket) támaszt az új kredit rendszerű oktatásban végző mérnökökkel szemben. Az elnökségi ülésen felmerült a posztgraduális képzés, mesteriskolák szükségessége.

Együttműködés keretében a tagozatunk a jobb, gyorsabb és aktuálisabb tájékoztatás érdekében a MERNOK Online Internetes lapban *honlapot üzemeltet*. (Tagozati Hírek – Tagozati élet, Rendezvények, Ajánló –; Tisztségviselők; Szabályzatok; Iroda; Fórumok rovatokkal.) A lap megtekinthető a www.memok.hu weboldalon, a Szilárd-ásvány Bányászati Tagozat kiválasztásával.

Az elnökség javaslatot fogadott el a MMK 80 évéről készülő film bányászati témájú részleteiről, majd *Rózsavári Ferenc* előterjesztését követően a bányászati tevékenységhez kapcsolódó engedélyezési eljárások esetleges egyszerűsítésének lehetőségét vitatta meg.

Németh László

Barnaszénről biomasszára áll át a borsodi hőerőmű

Öt évre szóló villamosenergia-szállítási szerződést írt alá Pál László, az MVM Rt. vezérigazgatója.

A megállapodás eredményeként hosszabb távon is biztosított lehet az ország első biomassza alapú erőművének működtetése.

(Népszava, 2003. április 26.)

dr. Horn János

Megszűnt a gőzkorlátozás

A hét közepén megszűnt a korlátozás az ajkai tímfoldgyárba irányuló gőzszolgáltatásban. Közéle két hónapig tíz-húsz százalékkal kevesebb gőzt kaptak az erőműtől. Ez két-háromszázmillió forint árbevételkiesést okozott.

(Naapló, 2003. április 10.)

P. T.

Szennyvíziszapot égetne a Mátrai Erőmű Rt.

Előrehaladott tárgyalásokat folytat a fővárosi önkormányzattal a Budaapesten felhalmozódó szennyvíziszap harmadának elégetéséről a Mátrai Erőmű Rt. – közölte Valaska József, a társaság elnöke az MVM Környezetvédelmi Klubjának visontai ülésén. A mátrai erőmű technológiája lehetővé teszi, hogy az évente felhasznált 8 millió tonna tüzelőanyag 4 százaléka lignit helyett valamilyen más anyag legyen, ez nem befolyásolja az erőmű kibocsátási értékeit. Így a fővárosi szennyvíziszap mellett mezőgazdasági vagy élelmiszer-ipari hulladékok megsemmisítésére is lehetőség van a visontai kazánokban.

(Népszabadság, 2003. 04. 16.)

dr. Horn János

Üzembe lépett az első magyar szélpark Mosonszolnokon

Mintegy másfél évvel a Kulcsi Szélerőmű üzembe helyezése (2001. május 23.) után az E.ON Hungária csoport immár egy két szélerőműből álló „szélparkkal” is rendelkezik. A két új szélerőmű 2002. december 20-án kezdte meg az árambetáplálást az ÉDÁSZ hálózatába. A szélerőművek akkor kezdik meg a termelést, amikor a szélesebbesség eléri a 2,5 m/s értéket és 25 m/s értéknél leáll a túlzott erőhatások elkerülése érdekében.

A szélpark által megtermelt villamosenergia a magyar szélerőműveket alapul véve, a hazai CO₂-kibocsátást évente kb. 5800 tonnával lesz képes csökkenteni.

(Reális Zöld Valóság, 2003. évi tavaszi szám)

dr. Horn János

Köszöntjük Tagtársainkat születésnapjukon!

Simon Sándor okl. bányamérnök március 7-én töltötte be 70-ik életévét.

Csikós Gyula okl. bányamérnök március 8-án töltötte be 70-ik életévét.

Péter Vilmos technikus március 10-én töltötte be 70-ik életévét.

Figuli József okl. bányamérnök március 15-én töltötte be 80-ik életévét.

Kóvári László okl. bányamérnök március 18-án töltötte be 70-ik életévét.

Bese József okl. bányamérnök március 19-én töltötte be 70-ik életévét.

Hídvégi Ferenc bányatechnikus március 20-án töltötte be 70-ik életévét.

Bende Imre okl. bányamérnök március 21-én töltötte be 70-ik életévét.

Wallandt Róbert bányatechnikus március 24-én töltötte be 80-ik életévét.

Mátrai Árpád okl. bányamérnök március 24-én töltötte be 80-ik életévét.

Mogyorósy Ferenc okl. bányamérnök március 24-én töltötte be 70-ik életévét.

Dr. Faur György okl. bányamérnök március 27-én töltötte be 70-ik életévét.

Wisnovszky Károly okl. erdőmérnök március 29-én töltötte be 75-ik életévét.

Bárdos Bartók Miklós okl. geológus mérnök április 7-én töltötte be 70-ik életévét.

Kozma Miklós okl. bányamérnök április 10-én töltötte be 80-ik életévét.

Tóth József okl. bányamérnök április 16-án töltötte be 70-ik életévét.

Bátai József okl. bányamérnök április 18-án töltötte be 70-ik életévét.

Dr. Bodrogi Jenő okl. bányamérnök március 28-án töltötte be 75-ik életévét.

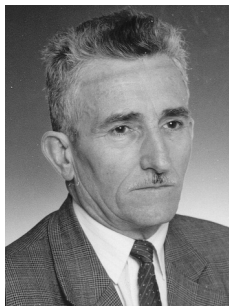
Kispál József bányatechnikus április 24-én töltötte be 70-ik életévét.

Dr. Zentay Tibor okl. geológus mérnök, környezetvédelmi szakmérnök április 28-án töltötte be 70-ik életévét.

Ezúton gratulálunk tisztelt Tagtársainknak, kívánunk még sok boldog születésnapot, jó egészséget és
jó szerencsét!



Simon Sándor



Péter Vilmos



Figuli József



Kóvári László



Bese József



Hídvégi Ferenc



Bende Imre



Wallandt Róbert



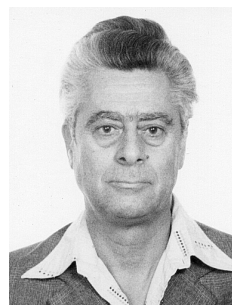
Mátrai Árpád



Mogorósy Ferenc



dr. Faur György



Wisnovszky Károly



Bárdos Bartók Miklós



Kozma Miklós



Tóth József



dr. Bodrogi Jenő



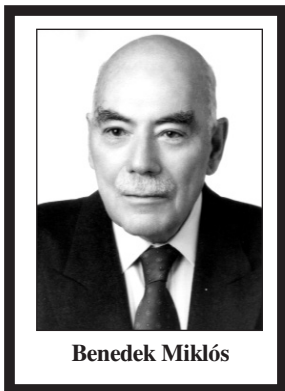
Kispál József



dr. Zentay Tibor

Benedek Miklós (1928–2003)

Rövid szenvedés után 2003. január 22-én Budapesten váratlanul elhunyt *Benedek Miklós aranyokleveles mérnök*, aki egész pályafutását a magyar *bányászat szolgálatának* szentelte.



1928. december 12-én *Mezőúron* született értelmiségi családban. A *helybeli Református Főgimnázium* jeles diákját 1944-ben levontként Németországba vezényelték. A háborús hányattatásokból hazatérve, 1946-ban középiskolájában kitüntetéssel érettségizett. A *budapesti Műegyetem* hallgatója lett, ahol 1951-ben az út-és vasútépítési szakon mérnöki oklevelet szerzett.

Rövid üzemi gyakorlat után megalakulásától kezdve megszakítás nélkül az 1952-ben létrehozott *Bányászati Tervező Intézet* dolgozója volt. Itt, majd az 1979-ben alapított, jogutód *Központi Bányászati Fejlesztési Intézetben* meghatározó vezető szerepeket töltött be a külszíni mélyépítés-tervezési és a nagygépes külfejtéses bányaművelés-tervezési munkák irányításában. Végigjárta e széles mérnöki szakterület minden lépcsőjét a szaktervezőtől az irányítótervezőn és a tervezési osztályvezetőn át a szakági főmérnökig.

Végül – mint tervezési igazgató – 1992-ben ő búcsúztatta el a központosított tervezés megszűntekor a felszámolásra ítélt 40 éves intézményt. Ezután megalapította és 8 éven át sikeresen vezette a német tulajdonba került bükkábrányi külfejtéses lignitbányászat speciális tervezési feladatait ellátó *BEK Kft.*-t. Vállalkozásának csak elhatalmasodó szembetegsége vetett kényszerűen véget. Tervezői munkásságát újítások, szabadalmak, szakcikkek sorozata és a külfejtéses bányászat nemzetközi szervezeteiben végzett tevékenység kísérte.

Sokoldalú műszaki érdeklődése *szerteágazó humán műveltséggel*, viszont mindenfajta látványos elismeréstől való tartózkodással párosult. Magatartását a munkatársai iránt tanúsított baráti bizalom és segítőkészség, az anekdotázó fanyar humor és a körültekintő, szókimondó alaposág jellemezte.

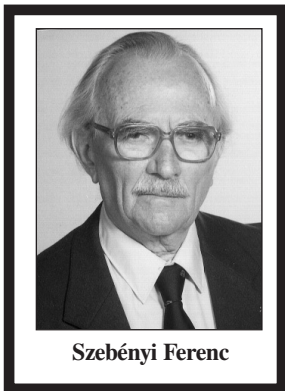
Igazi közösségi ember volt, hiánya számos baráti körben pótolhatatlan úrt hagy maga után. Az OMBKE-nak 1969-től volt tagja, néhány cikluson át a *BKL Bányászat* szerkesztő bizottságának munkájában is aktívan részt vett.

Hamvai előtt 2003. február 12-én, a *farkasréti felsőtemető hóvirág utcai ravatalozójában* a református egyház nevében, melynek mindig mélyen hívó tagja volt, az egykori gimnáziumi *osztálytárs-lelkész*, egyesületünk, volt munkatársai és a bányásztársadalom nevében *Szilágyi Gábor bányageológus-mérnök, választmányi tag*, a mezőtúri főgimnázium nevében *volt padtársa* búcsúzott el tőle. Hamvait hosszú menet kísérte a havas hegyoldali úton a két évvel ezelőtt korán elhunyt fia sírjához, melybe urnáját elhelyezték. A *Szilágyi Gábor búcsúztatójából* vett alábbi *részlettel* mondunk *Benedek Miklós* tagtársunknak utolsó jó szerencsét: „... kevesebbek lettünk egy emberrel, aki végigélte a múlt század viharos és csendesebb időit egyaránt. De nemcsak végigélte, hanem tevételes részt vevője is volt, mert aktivitása nyomot hagyott ezeken az időkön s főleg bennünk, akiknek több-kevesebb részünk jutott a közelségéből, ... a világban való eligazodás képességéből és nem utolsó sorban – ezek foglalataként – bölcsességéből ...”

Kárpáty Lóránt

Szebényi Ferenc (1925–2003)

Megrendítő körülmények között vesztette el bányamérnök-társadalmunk egyik köztisztetnek örvendő személyiségét, *Szebényi Ferenc aranyoklevelés bányamérnököt, egyesületünk tiszteleti tagját*, aki hirtelen elesésből származó súlyos koponya-sérülései következtében, a meglehetősen késedelmes agyműtétet követő, több mint húsz napos élet-halál vívódás után, 2003. január 10-én *Budapesten* elhunyt.



Budapesten született 1925. október 30-án négy gyermekes polgári családban. Az óbudai Árpád-gimnáziumban érettségizett. 1943 őszén erdőmérnök-hallgatóként kezdte egyetemi tanulmányait a *József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem soproni karán*, de egy félév után ugyanitt átiratkozott a bányamérnöki szakra. 1944. októberében a háború közelgő átvonulása megszakította tanulmányait, majd fél évig fizikai bányamunkát végzett Salgótarján közelében. Tanulmányait folytatva, *1949-ben kapta meg bányamérnöki oklevelét Sopronban*.

Mérnöki pályafutását még ebben az évben *Somsályon* kezdte, később rövid ideig az *Ózvidéki Szénbányák* felelős műszaki vezetője is volt. 1951 folyamán *Oroszlányba* helyezték át a *XVI. akna* üzemvezetőjének, majd az oroszlányi bányák területi főmérnöke lett. Az egymáshoz közel települt vastag oroszlányi telepcsoportban bevezette a *telepek lépcsőzetesen eltolt, 2x2 szárnyú, omlasztásos, gépesített frontművelését*. 1954-ben áthelyezéssel a *Nógrádi Szénbányászati Tröszt*hez került. Itt előbb a *szorospataki*, utáni a *kányási* bányauzem üzemvezető főmérnöke volt, majd átvette a teljes *nagybátonyi körzet* műszaki irányítását. Nógrádi működéséhez több nagy *üzemkorszerűsítési program* végrehajtása, a *kányási rétegvíz-lecsapolás* kikísérletezése fűződött. Pályája 1971-től a *Tatabányai Székbányáknál* folytatódott, ahol hét éven át vállalati osztály-, illetve főosztályvezetőként különböző tervezési, beruházási és műszaki fejlesztési irányító munkaköröket töltött be az eocénprogram lázában égő nagyvállalatnál. Orvosi tanácsra 1978-ban *Budapestre*, a *Bányászati Tervező Intézetbe* helyezték át tervezési igazgatói beosztásba. 1981-ben a BÁTI és a BKI összevonásával időközben létrehozott *Központi Bányászati Fejlesztési Intézet* általános vezérigazgató-helyettese, 1985-től vezérigazgatója lett. E beosztásai révén jelentős irányító szerepet kapott az eocén-, a liász- és a lignitprogramok alkalmazott kutatási és tervbiztosítási feladatai ellátásában.

Több országos műszaki testületben látott el szakértői feladatokat. 1987-ben vonult nyugállományba, de utána – hirtelen haláláig – még szinte megszakítás nélkül számos szakértői, opponensi megbízásnak tett eleget, és részt vett a rendszerváltozással leépülő szénbányászat műszaki levéltár rendezési munkálataiban *Tatabányán, Budapesten, Dorogon és Borsodban*. Sokoldalúságát technikusoktatási munkássága és több publikációja is fémjelzte.

Kiváló *gyakorlati* szakemberként csendes szóval, de nagyon határozottan és katonás fejelemmel vezette üzemait, osztályait, majd a rábízott országos intézetet. A *kötelességteljesítés, a pontosság példaképe* volt, aki gyűlölte a parttalan fecsegést, az egymásra mutogatást. Közkeveltségnek örvendett, mert *rendkívüli szociális érzékenység* és szokatlanul *magas fokú segítőkézség* jellemezte a hivatali és a magánéletben egyaránt. Igaz barát volt, akiről temetésén méltán mondta egyik búcsúztatója, *dr. Tóth István* bányamérnök, az OMBKE korábbi

elnöke e szavakat: „... Rád mindig, mindenki számíthatott ... Olyan biztos pont voltál a szakmában, akire mindenki felnézett ... Válaszaid korrektek, rövidek és céltudatosak voltak ...”

1947 óta volt tagja egyesületünknek, melynek számos társadalmi programjában vállalt aktív szervező szerepet. Több cikluson át a bányászati szakosztály alelnöki, az etikai bizottság elnöki, a Tiszteleti Tagok Tanácsának vezetői tisztét töltötte be, élete végéig rendszeresen látogatta több egyesületi nyugdíjas baráti társaság összejöveteleit. A szakmai munkásságát elismerő számos kitüntetés közül kiemelkedik a *Magyar Népköztársasági Érdemérem arany fokozata*, a *Szocialista Munkáért Érdemérem*, a *Munka Érdemrend ezüst fokozata* és az *Eötvös Lóránd-díj*. Egyesületi tevékenységét a *z.Zorkóczy Samu*, a *Sóltz Vilmos* és a *Szentkirályi Zsigmond emlékéremmel* ismerték el. Az OMBKE 1997. évi küldöttközgyűlése az *egyesület tiszteleti tagjai sorába* emelte.

Hamvasztás előtti búcsúztatása – kívánságára egyházi szertartás nélkül – 2003. január 22-én az *óbudai temető* ravatalozójában volt felesége, két leánya, a rokonság és barátainak, tiszteelőinek sokasága jelenlétében. Koporsójánál a tatabányai bányászzenekar gyászzenéje és az egyesületi harangjáték alatt a volt kollégák egyenruhás díszőrsége váltotta egymást. *Dr. Tóth István* bevezető búcsúgondolatai és *Kosztolányi Dezső* rövid lírai költeményének elszavalása után *Tasnádi Tamás* bányamérnök, az OMBKE budapesti bányász szervezetének titkára meleg hangú búcsúbeszédben méltatta az elhunyt életútját. Beszédéből idézem a rá annyira illyő következő mondatot: „... *Elévülhetetlen érdeme Szebényi Ferencnek, hogy hagyta alkotni a meghurcoltakat, mi több, erősen támaszkodott azokra a kiváló mérnökökre, akik hosszú börtönbüntetéssel a hátuk mögött a rezsím megbélyegezettjei voltak ...*” A búcsúztatás a bányászhimnusz elhangzásával fejeződött be.

Az egyesület hirtelen eltávozott tiszteleti tagjának emlékére a temetői búcsúztatót követően *gyászszakestélyre* hívta meg az elhunyt legközelebbi ötven barátját és kollégáját a *Fő utcai egyesületi központnak* az alkalomhoz illően díszített előadótermébe. A rövid gyászszakestélyt *Benke István* bányamérnök, tiszteleti tag vezényelte le a selmeci hagyományok szerinti latin szövegű szertartással és *korsótöréssel*, így mondvá utolsó jó szerencsét feledhetetlen kedves tagtársunknak.

Kárpáty Lóránt

Papp József (1930–2003)

Mély megrendüléssel vettük a hírt, hogy 2003. február 2-án, 72 esztendő korában gyenge erőben, de teljes szellemi frissességben érte a halál Papp József fizikust, a robbanásfizika legkiválóbb hazai művelőjét.

1954-ben szerzett fizikusi oklevelet a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, ahol kiváló képességeit felismerve, meghívást kapott az Orvosi Fizikai Tanszékre. Nagyreményű kutatóként és igen lelkes, pedagógiai elhivatottságú oktatóként érte az ifjú fizikust az 1956-os forradalom, melyhez igaz hittel és reményekkel csatlakozott. A megtorlás idején egy, a debreceni egyetemi újságban megjelent hazafias cikke miatt fogták perbe, melynek eredményeként súlyos ítéletet szabtak ki rá, végül 6 évet kellett börtönben töltenie.

Szabadulása után kutatóként (igaz, hogy bújtatott, kiemelt mérnök státuszban) alkalmazta a nemzetközi hírv tudós, dr. Kóta József, a tatabányai Robbantástechnikai Kutatóintézet igazgatója. Itt, a világtól elzárt helyen jól kamatoztathatta magas szintű elméleti tudását, problémamegoldó-képességét, nagy mukabírást. Az intézet (beleértve annak utód-szervezeteit is) csaknem valamennyi jelentős elméleti kutatási eredményében meghatározó szerepet játszott. A nagyszámú szabadalommal is védett találmánya közül csak a neki legkedvesebbet, a robbanóanyagok impulzus-lézerrel való indítását említem, amivel megelöz-

te a hatalmas pénzekkel támogatott amerikai „csillagháborús” fejlesztések egy kiemelt fejezetét is.

Szakirodalmi munkásságát főleg a robbanásfizika témakörében fejtette ki, de társszerzőként segítette a gyakorló robbantási szakemberek máig is használt alapműve, az „Ipari robbantástechnika” megjelenését is. Fontos szerepet vállalt a robbantási szakemberek továbbképzésében, így a Miskolci Egyetemen szervezett Robbantástechnikai Szakmérnöki Szakon ő adta elő a „Robbanásfizika” c. tárgyat.

Minden alkalmat felhasznált arra, hogy széleskörű ismereteit másokkal is megossza. A szakmai konferenciákon kívül rendszeresen vállalt előadásokat a TIT-nél, de gyakran felkereste a középiskolákat is, ahol gyakorlati lézerbemutatókat tartott és egyéb érdekes fizikai jelenségekkel ismertette meg a tanulóifjúságot.

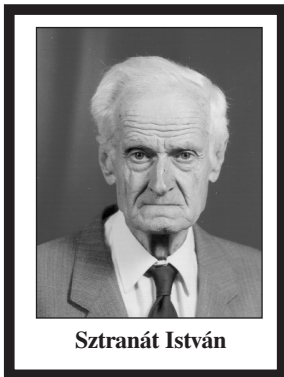
Nyugdíjasként az intézet mai utódszervezeténél, a ROTECH Kft.-nél végzett szakértői munkát, főleg különféle szikrabiztonsági kérdésekben.

Műveltsége, hatalmas tudása és szerénysége révén igazi humanistaként élt közöttünk, gyarló műszakiak között. Emlékét szívünkben őrizzük.

dr. Bohus Géza

Sztranát István (1920–2003)

Miskolcon, 2003. január 7-én elhunyt *Sztranát István* villamosipari technikus, a Borsodi Szénbányák nyugdíjasa. Járdánházán született 1920. május 6-án tősgyökeres bányász családban. Mindkét nagyapja és édesapja is a „Rima” vajácsi bányá-üzemében dolgozott, melynek bezárása után, 1931-ben a család Somsályra költözött. Elemi iskoláit Járdánházán és Somsályon végezte, a polgárit 1936-ban fejezte be Putnokon.



Sztranát István

Még ebben az évben 1936. november 17-én, 16 évesen megkezdte *Somsályon* az igen hosszúnak bizonyult bányászati szolgálatát. Az *Ózd környéki szénbányákban* kezdetben kovácsstanuló, majd lakatos és villanyszerelő szakmákban dolgozott.

1941. október 13-ától hosszú katonai szolgálat következett, ami kisebb megszakításokkal 1945. május 9-ig tartott, amikor Ausztriában orosz hadifogságba került. A fogság utolsó állomásáról, Jaltáról 1945. október 27-én térhetett végre haza. Januárban már újra dolgozott az ózdi vasgyárban, májusban pe-

dig ismét Somsályra került anyagraktáros beosztásba, hogy pályájának végén vállalati *anyaggazdálkodási osztályvezetőként* mehessen nyugdíjba.

Nehezen élte meg az Ózd-vidéki Szénbányák önállóságának megszűnését, így az összevonás utáni *Borsodi Szénbányáknál* már csak egy évig dolgozott, majd nyugdíjba ment. Hosszú szolgálatával és teljes életével azt bizonyította, hogy a munka lételeme volt és életét csak Ózd környékén tudta elképzelni. Egyéniségét a puritán magatartás, becsületesség, következetesség, pontosság, valamint a jó munkatársi kapcsolat, de szigorú számonkérés jellemezte. Mind volt főnökeinek, mind munkatársainak egyhangú véleménye, hogy Sztranát Istvánról csak jót lehetett és lehet mondani. Munkáját nagyra értékelték, sokszor *volt Kiváló Dolgozó*, birtokosa a *Kiváló Feltaláló* arany fokozatának, a *Bányász Szolgálati Érdemérem* 15 és 25 éves fokozatának.

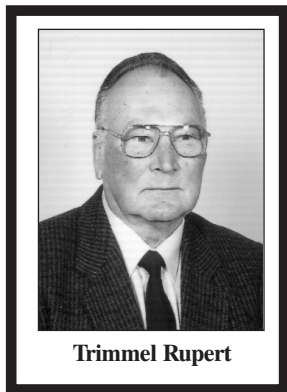
Ózdon, a gyári temetőben 2003. január 17-én díszőrséggel búcsúztak tőle volt munkatársai, barátai és ismerősei, osztozva a családtagok fájdalmában. A munkatársi, baráti búcsúzás igyekezett kifejezni azt a tiszteletet, melyet életével és munkájával társai körében kivívott. „Haláloddal nem csak kevesebben, de kevesebbek is lettünk, ... veled a szakmai és emberi múltunk egy része is távozik.“ „Te nem csak az ózdi bányászathoz kötődöttél szorosan, hanem egyesületünkhöz az OMBKE-hez is, melynek 42 éven át voltál tagja, és így birtokosa lettél a *Sóltz Vilmos emlékéremnek*.“

A bányászhimnusz hangjai mellett helyeztük el hamvait, a családnak megnyugvást, Pista bácsinak pedig utolsó jó szerencsét kívánva.

Simon Sándor

Trimmel Rupert (1932–2003)

2003. január 17-én, életének 71-ik évében rövid, súlyos betegségében elhunyt *Trimmel Rupert* bányaiipari technikus. 1932. március 28-án született Brennbergbányán, több generációs bányász családban. Az Elemi Népiskola öt osztályát is itt végezte, ezután 1943-tól 1947-ig a Soproni Petőfi Sándor Polgári Fiúiskolába járt.



1947-ben a brennbergbányai bányánál külszíni csillésként kezdett dolgozni a családi hagyományoknak megfelelően, majd 1949-ben földalatti csillés munkára jelentkezett. Itt megszerette a bányász szakmát, ezért 1950-ben jelentkezett Tata-bányán a Bányaiipari Akadémia Akadémia Középiskolába, amit 1954-ben fejezett be. Időközben, 1951. február 27-én a brennbergbányai bányászok nagyobb részét Oroszlányba helyezték. Így került *Trimmel Rupert* az Oroszlányi XVIII-as bányauzembe, ahol az akadémia elvégzése után akadémiként dolgozott. A fiatal, energikus, szorgalmas akadémista csakhamar főakadémista ki nevezést kapott.

1968-ban, az akkor termelésbe lépett Oroszlányi XXII-es bányauzembe helyezték, bányamesteri beosztásba. Nagy szükség volt itt a még fiatal, de nagy szakmai tapasztalatokkal rendelkező bányamesterre. A Déli-bányauzem megszervezésekor, a XXI-es akadémista kerület akadémista bányamesteri beosztásba, ahonnan 1986-ban vonult nyugdíjba.

Szakértő, szorgalmas, odaadó munkáját vezetői több Kiváló Dolgozó, Kiváló Bányász kitüntetéssel ismerték el. Tulajdonosa volt a Bányász Szolgálati Érdemérem bronz, ezüst, arany fokozatának. Munkatársai, beosztottjai szerették, tisztelték.

Munkája mellett, 1960-tól aktívan részt vett az OMBKE Oroszlányi Szervezetének szakmai munkájában is.

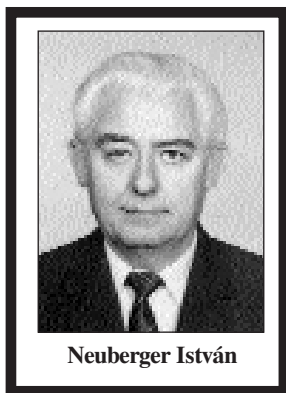
Hamvait a családon kívül sok barátja, ismerőse, tisztelője kísérte az oroszlányi temetőben a családi sírbolthoz. A bányász himnusz hangja mellett bocsájtották *Trimmel Rupertet* végső nyughelyére.

Nagy szaktudású, jó kollégát, igaz barátot veszítettünk el.

Kőbányai Ferenc

Neuberger István (1938–2003)

Ószinte fájdalommal értesültünk *Neuberger István* okleveles bányamérnök haláláról, akit hosszú betegség után, 2003. március 3-án, 64 éves korában ragadott el közülünk a halál.



1938. november 8-án született Környén. A tatabányai Árpád Gimnáziumban érettségizett, ezt követően egy évet a tatabányai épületem gyárban, majd három évet az *Oroszlányi Szénbányánál*, föld alatt, fizikai munkásként dolgozott. A Szénbányák ösztöndíjasaként felvételt nyert a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemre, ahol 1966-ban szerezte meg bányamérnöki diplomáját.

Szerződéséhez híven szakmai pályafutása ezután az Oroszlányi Szénbányákhoz kötődött, ahol előbb a *XVI. aknára* került beosztott mérnökként, majd a *XXIII. akná*n járta végig a ranglétra szinte minden fokát a bányamesteri beosztástól egészen a felelős műszaki vezetőig. Irányítása alatt a kedvezőtlen természeti adottságú akna sikeres üzem lett. A déli aknák összevonásakor, 1981. január 1-től került a vállalati központba a Termelési Osztályra, ahol hamarosan az osztály

vezetését is rábízták. A szakmáját hivatásának érző bányamérnök elévülhetetlen érdemeket szerzett a korszerű bányászati technikák bevezetésében és továbbfejlesztésében.

Szakmai pályafutásának csúcspontját jelentette, amikor kinevezték az *Oroszlányi Szénbányák Kft. műszaki vezető főmérnökének*. Ebből a munkakörből vonult nyugdíjba 1994-ben. Nagy munkabírási, szakmailag jól felkészült, felelősséggel és színvonalasan dolgozó, tisztességes, megbízható vezető volt, mind felettesei, mind beosztottjai szerették és tisztelték. Munkáját számos vállalati és kormánykitüntetéssel ismerték el, köztük a *Kiváló Munkáért*, a *Munka Érdemrend arany fokozata* és a *Kiváló Bányász* címekkel.

Egyesületünk tagjai közé 1964-ben lépett, az OMBKE Oroszlányi Szervezetében több cikluson keresztül is vezetőségi tag volt.

2003. március 7-én szülőfalujában, Környén, római katolikus szertartás szerint temették el. Ravatala mellett volt tankör-társai és munkatársai sorfalat állva tisztelegtek, majd a család, a munkatársak és az Egyesület nevében *dr. Katics Ferenc* mondott búcsúbeszédet. Koporsóját a Bányász Himnusz hangjai mellett engedték a sírba. Sírjánál néhány bányász-dalt elénekelve búcsúztak tőle legközelebbi munkatársai és tankör-társai.

E sorokkal fájó szívvel, fejet hajtva mondunk mi is utolsó Jó szerencsét!

Gyórfi Géza

Gyászjelentés

Rózsa Antal Leó okl. bányamérnök Pécsen elhunyt.

Fejes Kázmér főaknász életének 53-ik évében, Padragkúton elhunyt.

Buzai Mihály okl. bányagépész-villamos mérnök életének 55. évében Váralotán elhunyt.

Józsa Tibor okl. gépészmérnök 2003. április 17-én, életének 67. évében Miskolcon elhunyt.

Ligeti Endre tagtársunk életének 72 évében Pilisvörösváron elhunyt.

Berta János bányatechnikus 60 éves korában, Móron elhunyt.

Bazsó László közgazdász 2003. április 25-én Bányaterenyén elhunyt.

(Tagtársaink életútjáról későbbi lapszámunkban fogunk megemlékezni.)

Külföldi hírek

Az UK Coal elindítja a 105-ös tervét

Az UK Coal, az Egyesült Királyság (Nagy-Britannia) vezető szénbánya vállalata közölte hogy 2001-ben 10 %-kal több szenet adott el az erőműveknek. A vállalat termelése 19,6 Mt volt, ebből 15,4 Mt földalatti termelés. Megkezdték az un. „105-ös Terv” végrehajtását, melyben a cél a termelékenység 20 %-os növelése és 2003 végére a 1,05 GBP/GJ költség elérése.

Mining Magazine 2002. április

Bogdán Kálmán

Románia

Finn-német-japán konszern kivitelezésében 66 millió euro értékben Déván felújítják Románia negyedik legnagyobb széntüzelésű erőművét. A költség legnagyobb részét a Világbank biztosítja. A felújítást a Fortum, Alstom és az Itochu cégek fogják elvégezni, melynek végén az erőmű jelenlegi 210 MW-os teljesítménye is megnő 225 MW-ra.

Power Engineering International 2002. augusztus

Bogdán Kálmán

Maróhenger Magyarországra

A Vértesi Erőmű Márkushegyi Bányája számára a német DBT cég szállít egy EL 600 típusú maróhengert, amely a megkezdett fejlesztési program keretén belül kerül üzembe. A kétkaros maróhenger alkalmas alacsonytól egész 3,5 m magas telepek jövesztésére. A két marótárcsát egy-egy 450 kW-os villamos motor hajtja. Vitlája szintén forgóáramú motorral, korszerű ellenőrzési és automatikus rendszerrel működik.

World News 2002. november

Bogdán Kálmán

Új szénbányák az Egyesült Államokban

Az Oxbow Mining vállalat megnyitja az El Creek bányáját Colorado-ban. A bánya kitermelhető szénvagyon 60 Mt. Az első frontfejtés 2002-ben indult, a teljes termelési kapacitást 2003-ban érik el.

A Peabody cég 2001. májusban elkészült a földalatti bányanyitásával Kentuckyban és 2002-ben megkezdte a termelést, mely a bánya teljes felfutása-

kor 4 Mt lesz évente. A gázveszélyes bánya teljes termelését négy jövesztőgép fogja biztosítani.

Utah-ban a Willow Creek bányát gázrobbanás és bányatűz miatt be kellett zárni. A Plateau Mining vállalat úgy döntött, hogy egy évvel a bezárás után a bányát újra nyitja, de csak kamrafejtéssel fognak dolgozni és többet nem alkalmaznak széleshomlokú fejtést.

Mining Magazine 2002. április

Bogdán Kálmán

Észak-amerikai “tisza szén” tervek

Illinois államban Fayette megye hozzájárult egy 99 éves bérleti szerződéshez, melynek keretén belül 64000 hektáron bányászati jogot adott egy 17 Mt/éves földalatti bányauzem és egy szénelgázosító üzem megépítéséhez. A kitermelhető szénvagyon 1600 Mt és az erre a szénvagyonra telepítendő bányauzem a Clean Coal Power Resources (CCPR) vállalat szerint kétszer nagyobb lesz, mint a jelenleg legnagyobb földalatti bányauzem Illinois államban. A CCPR a szükséges engedélyeket megkapta és két éven belül a bányanyitást megkezdi.

MINING Magazine 2002. november

Bogdán Kálmán

Erőmű- és bánya fejlesztések Észak-Amerikában

Az USA Kentucky államában a Thoroughbred cég egy 1500 MW-os széntüzelésű erőművet tervez üzembe helyezni Muhlenberg megyében, mely megfelel a legújabb környezetvédelmi előírásoknak és a legtisztább széntüzelésű erőmű lesz a Mississipi-től keletre, és várhatóan 2007-ben fog üzembe kerülni.

A Peabody vállalat szerint az erőmű kéndioxid és nitrogén oxid emissziója 86-, ill. 84 %-kal lesz alacsonyabb, mint a jelenlegi szenes erőművek átlaga. A két 750 MW -os egység évente 6 Mt, a szomszédos Peabody bányában termelt szenet fog eltüzelní.

MINING Magazine. 2002. november

Bogdán Kálmán

Nulla emissziós szénerőművek

Az USA Energiaügyi Minisztériumának Los Alamosi Laboratóriumában olyan terveken dol-

goznak, melyek lehetővé teszik, hogy a szénerőműnek nulla emissziója legyen. A tervezők szerint öt éven belül már kísérleti üzemet is be tudnak indítani az USA-ban, Lengyelországban vagy Kanadában.

Az eljárásnak a környezetvédelem mellett a jelentősen növelt hatásfok is nagy előnye.

(A technológiát 2002/5-6 számunkban megjelent cikkében ismertette dr. Pethő Szilveszter és Petrasovszky István.)

Mining Magazine 2003. február

Bogdán Kálmán

Brit bányabeli metángáz fejlesztések

Az Alkane Energia Váll. hivatalosan is beindította az új erőművét, amelynél bányabeli metángázt használnak a felhagyott Wheldale bányából. Ez az Alkane cég legnagyobb létesítménye, melynél felhasználják a meglévő bányabeli berendezéseket – függő aknát a toronnyal és az akna-szállító berendezéssel.

Az Alkane cég egy másik bányánál, a Prince of Wales-nél, amelyet 2002. augusztusban zártak be, csővezetéket építettek a földalatti vágatoktól a függőleges aknán át a külszínre, így a bányabezárási tervet összekapcsolták a metán kitermelésével.

Az Octagon Energia Vállalat a bezárt Hickleton Vent bányából termeli ki a metánt egy 5,4 MW-os erőmű, míg a Warwick Energia Vállalat a szintén bezárt Bentinck bánya metánjával üzemeltet 10 MW-os erőművet.

Mining Magazine 2003. február

Bogdán Kálmán

Szénbányák metángázaival üzemelő erőművek

Az Ausztrál kormány energiaügyi programja keretében teljesen új rendszerű gázturbina meghajtású villamos generátorokat helyeznek üzem-

be az Anglo Coal German Creek bányájánál. Ter-
vük szerint 4 db, konténerre szerelt 3 MW-os egy-
séget látnak el bányabeli metánnal.

Az Envirogen a Bellambi bányauzemnél helyezett üzembe 10 db gázhajtású generátort, amelyeket a bányabeli metán lecsapoló fúrásokból nyert metángázzal üzemeltetnek.

További tervek, hogy a Teralba és a Goonyella bányauzemeknél 10-10 db 1 MW-os egységet állítanak üzembe 2004 júniusáig.

A BHP Billiton cég egy egészen új rendszerű megoldással kísérletezik, mégpedig a Vales Point villamos erőművet összekötik az Endeavour és a Munmorah bányák szellőztetési rendszerével és ezt a metánnal kevert levegőt vezetik be a kazánok tűzterébe.

Mining Magazine 2003. március

Bogdán Kálmán

Az USA szén még erős maradt

Az USA Energiaügyi Információs Hivatala szerint 2002-ben az ország széntermelés elérte az 1 milliárd tonnát, melynek egyharmadát Wyoming államban termelik ki, de 100 Mt fölött termelnek West Virginia-ban és Kentucky-ban is.

Mining Magazine 2003. március

Bogdán Kálmán

Termelés növelés az Ausztrál Szén-nél

Az Ausztrál Szén Vállalat 2004-ig 3 Mt/év-re növeli a Tahmoor frontfejtés (New South Wales) termelését. Ennek feltétele, hogy üzembe helyezzenek egy 3600 m hosszú, 4000 t/óra teljesítményű fővágati szállítoszalag rendszert, mely tíz év alatt további két bányamezőt is kiszolgál. A vállalat ez évben még egy komplett frontfejtést üzembe fog itt helyezni.

MINING Magazine 2002 november

Bogdán Kálmán

Nyelvművelés

Újabb nyelvi veszély: az angol

Sok-sok éven (évszázadon) át – egészen a jelen időkig – küzdöttek, küzdenek a magyar nyelvűművelők, nyelvújítók, magyar tanárok a német nyelv hatása – a germanizmus – ellen. A küzdelem hevét fokozta a történelmi hagyomány, a kuruc-labanc ellentét, a függetlenségre való törekvés. Ez a hazafiúi hév nemcsak a nyelvészekben lobogott, hanem jószerevével az egész népben, így a nyelvvédők megértésre, támogatásra, követőkre találtak. Ugyankor nyelvünk – a köznyelv is, de különösen a szakmai nyelvek, köztük a bányászati is – számos szót vett át a németből, magyarított és használ azóta is, mint ahogy nyelvünk fejlődésének évezredei alatt számos más idegen nyelvből is (bolgár-török, szláv, stb.) vettünk át és olvasztottunk nyelvünkbe szavakat.

Ma, felgyorsult világunkban *sokkal gyorsabban, kisebb feltűnéssel* – és sokkal kisebb ellenállással találkozva – *terjed az angol nyelv hatása*, melynek világméretű térhódítása úgyszólván minden nyelvet fenyeget kisebb-nagyobb mértékben.

Tóthfalusi István a következőket írja: „Az amerikai életforma nem csak a McDonald’s éttermekkel, a rockzenével, az ifjúsági divat kellékeivel, az akciófilmek és szappanoperák giccsáradatával, a széles körben terjedő számítástechnikai ismeretekkel alakítja a maga képére az egész világot, hanem mindezeknek angol nyelvi hordalékával is.

A század elején a labdarúgás és más sportok nyelvezete sodorta hozzánk az angol szavak első hullámát, *nyelvünk immunrendszere azonban még elég erős volt akkor, szinte minden szakszóra sikerült életképes magyar megfelelőt találni.*

Az újabb rohamot nem a közelmúlt politikai fordulata hozta meg, az csak felerősítette a hatvanas évektől érezhető folyamatokat.”

Különösen a gazdasági, üzleti életben, a külföldi tulajdonú, vagy külföldi tulajdonba került vállalatok belső kultúrájának átalakulása, a nyugatról származó módszerek, eljárások alkalmazása – nem is annyira a műszaki, sokkal inkább a szervezési, gazdasági szakterületeken – magával hozta a sokszor nem is teljesen új kifejezéseket, fogalmakat és idegen elnevezéseket (cash-flow, audit, stb.).

Az még – talán? – nem lenne baj, hogy a külföldi vezetők, szakemberek miatt *idegen* (legtöbbször angol) *nyelvet kell használni hazánkon belül is* – legalább kialakul, begyakorlódik egy szélesedő szakember gárda, akiknek már nem okoz gondot az idegen nyelvi környezetben végzett munka. Az viszont baj, hogy a vállalati magyar anyagokba, a szakkönyvekbe, de a napi sajtóba és a köznapi – munkahelyi és munkahelyen kívüli – magyar beszédbe is átlopakodnak ezek a kifejezések. Ma már *nem beszámolunk* a végzett munkánkról, hanem „*prezentációt tartunk*”, – természetesen „szlájdokkal illusztrálva” (slide = diakép, vetített kép).

Ezek a szavak betolakodók, és bár legtöbbször hívatlan idegenek, mintha nem küzdenénk ellenük úgy, mint korábban. Nem fordítjuk le őket, holott sok esetben *van magyar megfelelőjük*, és nem alkotunk magyar kifejezéseket, nem próbáljuk körülírva magyarul megfogalmazni, ha mégsincs egyetlen, pontosan kifejező magyar szó az adott fogalomra. Az *élő beszédben* – bizonyos határokig – természetes és elfogadható, ha *abban a szakmai környezetben*, ahol az idegen kifejezést is használjuk, a magyar beszédbe is beszöjjük, sok-

szor egyszerűen azért, mert ez jut eszünkbe először. *De írásban* – akár vállalati belső anyagban is – *már legyünk igényesebbek*, itt már van – kell, hogy legyen! – több idő a megfelelő magyar és magyaros megfogalmazás megkeresésére. A saját nyelvünk változatosabb, ízesebb, ezáltal pontosabb is, mint egy-egy – esetleg nem is pontosan ismert értelmű – „dzsóker” szó örökös ismétlése.

„Kedvencem” a vállalati beszámolóknak, bemutatkozásoknak, önismertetőknak ma már kötelező fejezet címe: *Vállalatunk* (vagy még inkább: Társaságunk) *Víziója*. Itt nem a cég *látásáról, látványáról, látomásairól, – esetleg rémlátomásairól – ábrándképeiről*, még csak nem is a már fogalmilag közelebb álló *előrelátásáról, jövőbelátásáról* (ezek az angol *vision* szótári megfelelői, és az első négy a magyar vízió jelentése is), hanem a vállalat célkitűzéseiről, kilátásairól, talán a legmegfelelőbb szóval a *jövőképeiről* van szó. Jellemző példája a felületességnek, lustaságnak, még szótárázni sem kellett volna, csak gondolkodni: miről is írunk ebben a fejezetben?

Tipikus dzsóker-szó a *projekt* (vagy akár eredeti írásmódjával: *project*). Jó benne, hogy rövid és szinte bármire használható, magyar megfelelői hosszabbak, esetleg több szóból állnak és használatukkor tudni kell, hogy miről van szó. Egy projekt lehet egy-egy *létesítmény, terv, kutatási téma*, kapcsolódó létesítmények, témák csoportja, sőt mindezek halmaza. Miért ne mondanánk meg, hogy mi a szóban forgó munka? És miért ne lehetne a *projekt menedzser* létesítményi/kutatási/ téma- főmérnök/igazgató/vezető/felelős stb.?

Bányászatunkban – sőt lapunkban is – már polgárjogot nyert egy csúnya szó, a *retrofit*. Mit is jelent egy erőmű, bánya retrofitja? *Felújítjuk, megújítjuk*, a további üzemelésre alkalmassá tesszük, *beleértve jelentős fejlesztéseket* is, hogy az újabb – elsősorban környezetvédelmi – követelményeknek is megfeleljen. Akkor miért nem nevezzük a dolgot a magyar nevén felújításnak, megújításnak, a bányában esetleg termelésbővítő, -pótló fejlesztésnek? A retrofit szó ilyen értelmű használata egyébként az angolban is új, régebbi szótárakban a szó nincs benne, ill. a számítástechnikai területen összeilleszt jelentéssel bír. A latinból származó „retro” előtag eredetileg is és valamennyi európai nyelvben is a szóösszetételekben „vissza”, „hátra” értelmű, tehát még ellentétes is a retrofitban értett fejlődéssel.

A múltkoriban egy előadáson hallottam, hogy a vállalat a *downstream* helyett az *upstream* tevékenységét kívánja fejleszteni. A szövegkörnyezetből végül is kiviláglott, hogy a termelés helyett a kereskedelem fejlesztését helyezik előtérbe. Nem tudom nem ebből a szakzsargonból származik-e az is, hogy a vállalaton belül ma már nem *különböző tevékenységekről*, hanem *vállalati folyamatokról* beszélünk?

Ez az utóbbi gondolat azonban átvezet egy másik területre, mikor magyar szavakat használunk *idegen nyelvszerkezetben*, azaz az „izmusok” (germanizmus, anglicizmus, ruszicizmus) területére, amivel a következő Nyelvművelésben fogunk foglalkozni.

Podányi Tibor

Felhasznált irodalom

- Tóthfalusi István: Kis magyar nyelvclinika
Országh László: Angol-magyar nagyszótár
Angol műszaki szótár (Scriptum)
Angol-magyar pénzügyi, kereskedelmi és bankszótár
Magyar Értelmező Kéziszótár (MTA)

Könyvismertetés

EU-csatlakozás (2004)

2003. február végén adta ki a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma 160 oldalas kiadványát „EU-csatlakozás 2004” címen. 51 fejezetben mutatja be, hogy miről állapodtak meg az EU-val történt csatlakozási tárgyalásokon.

a 14. fejezet mutatja be az „Energetika”-t az alábbiak szerint:

Az energiellátás biztonsága

S kőolaj gazdasági súlyát jelzi, hogy Magyarország összes energiafelhasználásában megközelítőleg 30 %-ot képvisel. Első számú felhasználója a közlekedési szektor. Ha fennakadás következne be az ellátásban, a közlekedési ágazat súlyos helyzetbe kerülne, ennek kedvezőtlen hatása lenne a gazdasági életre, és társadalmi feszültséget is okozna. Az EU-tagállamokban hasonló a gazdaság kőolajfüggősége. A kedvezőtlen hatások kivédése, illetve tompítása céljából léptette életbe az Európai Bizottság a kőolajtermékek készletezéséről szóló irányelvet, amely 90 napos készlet fenntartását írja elő.

A versenyképesség növelése

Az ipari versenyképesség fontos tényezője az energia ára. Az uniós ipar versenyképességének fokozásához elengedhetetlen az energia egységes belső piacának létrehozása, a nemzeti energiapiacok integrálása. Ebben kulcsszerepet játszik a villamosenergia- és gázpiacok megnyitása. A 2001 decemberében elfogadott villamosenergia-törvény alapján 2003. január elsejétől fokozatosan felszabadul a villamosenergia-piac, és a legnagyobb nem háztartási, „feljogosított” fogyasztók kiléphetnek a szabad árampiacra. A liberalizáció mértéke évről évre fokozatosan nő, és egyre több céget érint.

A villamosenergia-piac megnyitását 2004-ben követi a gázpiac liberalizációja. A fokozatosság elve ez esetben is érvényesül. Kezdetben csak a legnagyobb fogyasztókra vonatkozik, de később kiterjed a közepes és kisebb, nem háztartási fogyasztókra is.

Energiateremtés és takarékoság

Az EU energiapolitikájának fontos célkitűzése az energiafelhasználás racionalizálása, a hatékonyság és a takarékoság növelése. Hangsúlyt kapott a megújuló energiaforrások fokozott felhasználása is (nap-, víz- és szélenergia, biomassa, geotermikus energia). A magyar gazdaság is követi ezeket az irányokat. 1999-ben elkészült a 2010-ig szóló energiatakarékosági és energiatakarékosági növelési stratégia, amelynek célja, hogy Magyarország energiatakarékosági mutatói közelítsenek az EU-tagállamokéhoz. Az akcióterv 2000. évi indulásakor a kormány egymilliárd forintot szánt az energiatakarékosági és -takarékosági projektek támogatására, azóta felemelte az évi finanszírozási keretet.

Megújuló energiaforrások

Az EU tizenöt tagállamában a megújuló energiaforrások a teljes energiafogyasztás több mint 6 százalékát adják, a villamosenergia-termelésben részarányuk meghaladja a 14 százalékot. A 2001-ben elfogadott irányelv 2010-re tűzi ki célul e mutatók 12 és 22 százalékra emelését.

Magyarországon a megújuló energiaforrások aránya az energiamérlegben 3,6 százalék, a villamosenergia-előállításban mindössze 0,6 százalék.

Magyarország részvétele a közösségi energetikai keretprogramokban

Magyarország részt vett az 1998-2002-ben megvalósult közösségi programokban. A magyar vállalatok, intézmények bekapcsolódtak az energiatakarékosági, úgynevezett SAVE-programba, valamint a megújuló energiaforrások elterjesztését támogató ALTENER-programba.

Nukleáris biztonság

Az elmúlt években az Európai Unió energiapolitikája némi tartózkodással kezel-

te a nukleáris energiát, sőt az Európai Bizottság által 2000 végén kidolgozott, közzétett Zöld Könyvben – a szénnel együtt – a „nemkívánatos” jelzőt is megkapta. Ez a vélemény azonban módosulni látszik, a környezetvédelmi előírások és a nemzetközi kötelezettségek (Kiotói Egyezmény) betartása, valamint az importált energiahordozóktól való függőség mérséklése ugyanis reális lehetőségé tette a nukleáris energiát.

Az EU fontosnak tartja a nukleáris biztonságot. Az EU által létrehozott Nukleáris Kérdések Munkacsoportja megállapította, hogy Magyarország a az általános követelményeknek maradéktalanul eleget tesz, és a paksi atomerőmű biztonsága az unióban üzemelő, hasonló korú létesítmények biztonságával egyenértékű.

A kiadvány értékét emeli, hogy minden fejezet végén megtalálható. hogy további információk mely web-oldalokon található.

dr. Horn János

Gergely Ernő: A szepesi bányavidék (Régi magyarországi bányavárosok)

E kis terjedelmű könyv átfogó képet ad a szepesi bányavárosok történelméről, és az ott élők életmódjáról, kultúrájáról. Bemutatja a bányavárosokat, mint egységet valamint külön-külön is Gölnicbányát, Szomolnokot, Lőcsét, Késmárkot és Iglót.

Széles ívű képet ad a bányászat kialakulásáról, virágzásáról, majd hanyatlásáról, mindezt történelmi forrásokkal alátámasztva, igényesen feldolgozva.

A történelmi és szakmatörténeti anyag mellett, az egyes fejezetek elválasztására a bányászat tal valamilyen módon összefüggő vers-idézeteket iktatott be a szerző, melyek kellemesen színesítik az amúgy is érdekes anyagot.

Bár középpontban a bányászat áll, képet kapunk az itt élő – főleg szász – lakosság életmódjáról, szokásairól, hiedelméről. Gazdag képanyaggal illusztrálva részletesen ismerteti a vidék művészeti és kulturális emlékeit.

PH.Zs.

Egyesületi ügyek

Az OMBKE választmányának áprilisi ülése

A Választmány 2003. április 15-én, Budapesten, az OMBKE tanácstermében tartotta újabb ülését, melynek napirendjén az OMBKE májusi 92. ülésének előkészítése szerepelt meg. Az ülést *dr. Tolnay Lajos* elnök vezette. A napirendek megtárgyalva tárgyalása során a Választmány az alábbi határozatokat hozta. A Választmány foglalkozott az egyesületi könyvtár helyzetével, ill. Tolnay Lajos tájékoztatást adott arról, hogy az OMBKE a zilahi konferencián zászlót adományozott az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság Bányász- Kohász- Földtan Szakosztályának.

V/ 7/2003 sz. határozat:

A választmány a vitában elhangzott kiegészítésekkel elfogadta az Alapszabály Bizottság által

az OMBKE alapszabályának módosítására tett előterjesztését, és azt a 92. küldöttgyűlés elé terjeszti.

V/ 8/2003 sz. határozat:

A Választmány elfogadta a főtitkár által előterjesztett, a 2002. évről és a 91. küldöttgyűlés határozatainak végrehajtásáról szóló beszámolót és azt a 92. küldöttgyűlés elé terjeszti.

V/ 9/2003 sz. határozat:

A Választmány az Ellenőrző Bizottság és a könyvvizsgáló véleményét is meghallgatva elfogadta az OMBKE 2002. évről szóló pénzügyi mérlegét és a közhasznúsági jelentést és a 92. küldöttgyűlés elé terjeszti.

Dr. Gagyí Pálffy András jegyzőkönyve alapján összeállította PT

VIII. Bányászati és Szakigazgatási Konferencia

Az OMBKE tapolcai szervezete, a tapolcai Bányász Műszaki Klub, a Magyar Bányászati Hivatal (MBH) és a Magyar Bányászati Szövetség (MBSz) 2003. május 12-14-én immár nyolcadik alkalommal rendezte meg a Bányászati és Szakigazgatási Konferenciát. A már komoly hagyományokkal bíró rendezvényen a bányavállalkozások, a tervezők és a bányászattal foglalkozó hatóságok képviselői vettek részt.

A rendezvényt Balatongyörökön a Hotel Panoráma nagytermében *Szabados Gábor* elnökhelyettes (MBH) nyitotta meg, köszöntve a mintegy 130 résztvevőt, majd *Lami Mihály* okl. bányamérnök, vezető főtanácsos (Pénzügyminisztérium) tartott előadást az állam ásványi nyersanyagokhoz kötődő érdekeiről, a vagyonynyilvántartásról, az ellátási érdekről és a bányajáradékról.

A rendezvényen a konfliktusok és azok kezelése a bányászattal érintett érdekek rendszerében témakörben hallgathattuk meg a következő sorrendben az előadásokat:

Breuer János elnökhelyettes (MBSZ), bányászati igazgató (Mátrai Erőmű Rt.): Az MBSZ érdekvédelmi szerepe a bányavállalkozások konfliktusaiban

Dr. Fodor Béla osztályvezető (Magyar Geológiai Szolgálat): Ásványvagyonvédelem? Ásvány- vagy gazdálkodás

Benedek Fülöp c. államtitkár, elnök (Nemzeti Földalapkezelő Szervezet): A Nemzeti Földalapkezelő Szervezet és a bányavállalkozások ellentétei a szervezet gyakorlatában

Horányi István ügyvezető igazgató (KÓKA Kő- és Kavicsbányászati Kft., Budapest): Hogyan lehet ma bányászatra alkalmas földterülethez jutni Magyarországon?

Szántó András ügyvezető (Karmacska Kft.): Bányanyitási esettanulmányok a hatóságok és a jogszabályok útvesztőjében

Szelényi János osztályvezető (MOL Rt.): Hatósági kapcsolatok és konfliktuskezelés a MOL Rt. Kutatás-Termelés Divíziójánál

Leszkovszki Tibor polgármester (Várpalota): Bányászattal járó konfliktusok egy város önkormányzati munkájában

Dr. Kereki Ferenc bányakapitány (Pécsi Bányakapitányság): Konfliktuskezelés a bányakapitányság gyakorlatában

Dr. Riskó Andrea jogtanácsos (Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest): A természetvédelmi törvény előírásainak érvényesítése a bányászati eljárások során

Oláh Ibolya geológiai felügyelő, *Baross Gábor* geológiai felügyelő (Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, Veszprém): A természetvédelem és a bányászati konfliktusai és azok kezelése a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóságának illetékességi területén

Roth Mathaea osztályvezető (Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Sarród): Konfliktushelyzetek a bányászati és a természetvédelem között az államigazgatási eljárás során

Paszternák István régészeti felügyelet-vezető (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Miskolci Regionális Iroda): A kulturális örökségvédelem konfliktusai a bányanyitások és a bányaműveletek folyamatában

Kovacsics Árpád ügyvezető vezérigazgató (Bakonyi Bauxitbánya Kft., Ajka): Társaságunk jövője a hatósági eljárások függvényében

Dr. Hóbor Erzsébet igazgató (Zala megyei Közigazgatási Hivatal): Törvényességi tapasztalatok a bányavállalkozások önkormányzati és hatósági kapcsolataiban

Kazár Attila bányakapitány (Veszprémi Bányakapitányság): A bányakapitányság és a szakhatóságok kapcsolata a kutatástól a bányanyitásig

Eszes Melinda tanácsos (Észak-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség, Győr): A bányászattal járó környezetvédelmi károk elhárítása, illetve azok megelőzése a felügyelőség illetékességi területén

Hajdú Tibor igazgató (Állami Erdészeti Szolgálat Zalaegerszegi Igazgatósága) Az elsőfokú erdészeti hatóság és a bányászat ütközései címmel tartott élvezetes, sok humorral tarkított előadást.

A bányászati tevékenység miatt a különböző érdekek és értékek ütközése folytán konfliktushelyzetek alakulnak ki. Az előadásokat tartó hatósági szakemberek kihangsúlyozták, hogy az esetek nagy többségében készek a kompromisszumokra, a hangsúly a probléma megoldásán, a közös utak keresésén van.

Az előadásokon kívüli szabad időben tartott beszélgetéseken többen is említették, hogy minden bányavállalkozónak saját magának kell megküzdnie ezeken az utakon, nincs olyan szervezet, mely a gondokat közösen kezelné.

A rendezvény harmadik napján a bányavállalkozások és a hatóságok képviselői a robbantóanyagokkal kapcsolatos új szabályozás, a szabványok alkalmazásának, a geotermikus energia használatának kérdéseiről konzultáltak, valamint a szinte már „örök” problémáról, a szakhatóságok szakhatósági jogkörben adott nyilatkozatainak jogszerűségéről. Szó esett az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvényt kiváltó – tervezett – közigazgatási törvény követelményeiről is.

A konferencián egy új hatóság is bemutatkozott, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, amely a műemlékek, a régészeti örökség és a műtárgyak védelmével kapcsolatos hatósági, tudományos és közszolgálati feladatokat látja el kilenc regionális irodáján keresztül. A hatáskörükkel kapcsolatos új szabályozásról – a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvényről és az örökségvédelmi hatástanulmányról szóló 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelettel kapcsolatban – a jelenlévők több kérdést is feltek.

Az előadásokon kívül a résztvevők számos érdekes programon vehettek részt: cégbemutatók, balatoni hajókirándulás, a vonyarcvashegyi fúvós zenekar koncertje, „szépívó” bajnokság, és az elmaradhatatlan hagyományápoló szakestély.

A rendezvény szervezését és sikeres lebonyolítását ismét a már nagy gyakorlattal rendelkező csapat – *dr. Pataki Attila, Böröczky Tamás, Jankovics Bálint, Podányi Tiborné, Szirányi Zoltán, Varga Gusztáv* – végezte.

Károly Ferenc

Helyreigazítás

2003/1. lapszámunk 77. oldalán Kiss Béla aranyokleveles bányamérnök köszöntésében tévesen írtuk, hogy a kitüntetett a Mányi Bányaüzem biztonsági főmérnöke volt, valójában a Nagygyeházi Bányaüzemben töltötte be ezt a posztot nyugdíjazásáig.

Tisztelt jubiláló Kollégánktól és Olvasóinktól ezúton kérünk elnézést.

Szerkesztőség

FROM THE CONTENT

Interview with Secretary of State **Mr. Gábor Szalay**: The aims of the Ministry of Economics and Transportation regarding to the mining industry and the country's affiliation to the European Community 82

Dr. Biró, J.: Mathematical analysis of the methane evolution data in Mecsek colliery (Part II.) 93

Horányi, I.: Thoughts on the system of the Hungarian mineral resources register of non metallic reserves 101

Dr. Bohus, G.: Demolition of buildings by blasting 113

Dr. Katics, F.: Effects of natural conditions and the applied technology to the performances of the stopes 119

Helyreigazítás

Legutóbbi lapszámunk legutolsó oldalán (2003/1. szám 80. old.) sajnálatos módon elcserélt táblázat jelent meg. A Magyar Geológiai Szolgálat "Magyarország ásványi nyersanyagvagyonja 2002" c. kiadványából Magyarország energiahordozó-termelése és importja 2001-ben címen helyesen az alábbi táblázatot kellett volna leközölnünk:

Megnevezés	Termelés			Import			Termelés+import		
	Mt	Pj	%	Mt	Pj	%	Mt	Pj	%
Kőszén	14,	121,7	44,9	0,5	11,3	2,0	14,6	133,0	15,8
Kőolaj	1,1	43,7	16,1	5,6	23,6	40,8	6,7	276,3	32,9
Földgáz	3,3	105,4	38,9	9,6	326,1	57,2	12,9	431,5	51,3
Összesen	18,5	270,8	100,0	15,7	570,0	100,0	34,2	840,8	100,0

Ezúton kérjük Olvasóink és az MGSZ szíves elnézését.

Szerkesztőség